

Stappenplan cultuureducatiebeleid

Inleiding

Dit stappenplan is een handreiking om te komen tot cultuureducatiebeleid op een (basis)school. We spreken van cultuureducatiebeleid als een school haar visie en doelen geformuleerd heeft en van daaruit haar cultuureducatieprogramma uitvoert.

Om te komen tot cultuureducatiebeleid onderscheiden we de volgende onderdelen die door de school vastgesteld worden. De onderdelen zijn:

1. bepalen van visie op cultuureducatie
2. het vaststellen van de doelen voor cultuureducatie
3. het verankeren van de cultuureducatie activiteiten
4. schrijven van een cultuureducatieplan

In de volgende hoofdstukken worden de onderdelen besproken.

1. Bepalen van de visie op cultuureducatie

De visie op cultuureducatie is de basis voor helder beleid. Het geeft de rode draad aan van waaruit keuzes gemaakt worden en het leidt tot samenhang in activiteiten.

De stappen:

- Inventarisatie van huidige activiteiten cultuureducatie
- Analyse van de uitgevoerde inventarisatie
- Benoemen van de onderwijsvisie
- Formuleren van de visie op cultuureducatie

Inventarisatie van huidige activiteiten cultuureducatie

De inventarisatie wordt uitgevoerd met een vertegenwoordiging van de school (werkgroep kunst & cultuur en/of directie met de interne cultuurcoördinator)

Het doel van de inventarisatie is:

- overzicht krijgen van de huidige cultuureducatie activiteiten van de school
- in kaart brengen van de culturele omgeving (voor zover bekend)
- inzicht krijgen in de aanwezige expertise en middelen op school

Instrumenten die hierbij gebruikt kunnen worden:

- inventariseren van de (huidige situatie)
<http://www.mocca-amsterdam.nl/cultuureducatie/beleid/20-po-instrumenten>
- Inventarisatieformulieren (Kunststation C)
<http://www.cultuurplein.nl/po/cultuurbeleidschool/cultuurbeleidsplannen/cultuurspoor>
- Kunst & Cultuur Kompas (aan te vragen bij SLO)

Analyse van de uitgevoerde inventarisatie

Na de inventarisatie van de cultuureducatie activiteiten volgt de analyse. Vragen die daarbij gesteld kunnen worden:

Cultuureducatie activiteiten

- Is er een evenwichtige verdeling van activiteiten per groep?
- Aan welke kunstdisciplines wordt veel aandacht besteed?

- Zijn er activiteiten op het gebied van erfgoededucatie?
- Is er specifieke aandacht voor media-educatie?
- Hoe is de verdeling tussen actieve en receptieve activiteiten?
- Worden er methodes gebruikt voor cultuureducatie en zo ja; welke ?
- Zijn er verbanden tussen de verschillende activiteiten per groep en zo ja; welke?
- Worden de verschillende activiteiten op kunst- en erfgoed- en media-educatie in samenhang aangeboden of afzonderlijk en wanneer er sprake is van samenhang; hoe ziet die er uit?

Culturele omgeving

- Welke relaties worden waardevol gevonden? Denk aan culturele commissie, individuele kunstenaars, musea, muziekschool, theatergezelschappen, centra voor de kunsten, buurthuis, bibliotheek, verzorgingstehuis enz.
- Wordt er gebruik gemaakt van culturele kennis en vaardigheden van ouders

Schoolvisie

- Benoem de onderwijsvisie en de speerpunten binnen het onderwijsbeleid
- Benoem welke plek cultuureducatie op dit moment in het schoolprogramma heeft.

Toekomst

- Wat zijn de wensen op het gebied van cultuureducatie op langere termijn?
- Welke huidige cultuuractiviteiten sluiten aan bij de wensen op langere termijn (sterke punten)?
- Welke activiteiten sluiten aan maar dienen verbeterd te worden (zwakke punten)?
- Wat kan weggelaten worden? Denk bijvoorbeeld aan teveel incidentele activiteiten.
- Willen we aandacht besteden aan alle kunst disciplines of daar een keus in maken (en waarom?)

Formuleren van de visie op cultuureducatie

De analyse van huidige situatie en toekomst is de basis voor het formuleren van een visie op cultuureducatie. Een visie is niet statisch, wijs geworden door praktijkervaringen ontwikkelt de school haar visie.

- wat is de motivatie van de school om cultuureducatie een plek te geven
- wat wil je als school bereiken met cultuureducatie
- wat je vindt dat cultuureducatie bij kinderen teweeg moet brengen
- welk speerpunten kiest de school binnen cultuureducatie

Voorbeelden van visie:

- <http://www.cultuurplein.nl/po/cultuurbeleidschool/cultuurbeleidsplannen>

2. Het vaststellen van de doelen voor cultuureducatie

Aan de hand van de visie op cultuureducatie worden de doelen geformuleerd.

Er zijn verschillende typen doelen:

- De algemene kerndoelen waaronder kerndoelen kunstzinnige oriëntatie
- Vakspecifieke doelen (als inhoudelijke uitwerking van de kerndoelen kunstzinnige oriëntatie)
- Schoolspecifieke doelen:

Deze doelen worden afgeleid van het karakter van de school (bijvoorbeeld geloof of onderwijs visie) of van een speerpunt in het onderwijs van de school (alles in dienst van taal). Verder kunnen hier doelen vermeld worden waarin de samenhang met andere vakgebieden duidelijk gemaakt wordt (bijvoorbeeld met wereldoriëntatie).

Bijlage II:

- algemene kerndoelen
- kerndoelen kunstzinnige oriëntatie

3. Verankering van de cultuureducatie activiteiten

Om cultuureducatie activiteiten te verankeren is het van belang te kiezen voor een structuur. Die structuur kan zeer uiteenlopend zijn:

- gestructureerd meerjarenplan waarin de kinderen in hun schoolloopbaan met alle disciplines en erfgoed in aanraking komen;
- thematisch aanpak van cultuureducatie activiteiten
- opbouw van ervaringen en vaardigheden in de verschillende leerjaren vanuit discipline(s) (leerlijn)
- verbinden van onder schoolse activiteiten (kennismaking) met naschoolse activiteiten (verdieping)
- gestructureerd cultuureducatie programma waarin relaties gelegd worden met de andere vakgebieden

Voorbeelden:

- Cd-rom 'Kunst in Samenhang' (SLO)

Instrumenten:

- Cultuurspoorspel (Kunststation C)
- <http://www.cultuurplein.nl/po/cultuurbeleidschool/cultuurbeleidsplannen/cultuurspoorspel>

Randvoorwaarden voor verankering cultuureducatie

Om te komen tot verankering is het belangrijk om de randvoorwaarden duidelijk te hebben. Het gaat dan over organisatie en beschikbaar budget.

Organisatie

- welke bevoegdheden hebben de cultuurcoördinator, cultuurwerkgroep, leerkrachten en ouders?
- wie gaat er over het geld?
- wie organiseert, coördineert en stimuleert activiteiten?
- Wie informeert team, ouders en externen?
- wie onderhoudt contacten met externen?
- wie begeleidt ingehuurde kunstdocenten?
- wie levert feedback aan de directie/cultuurcoördinator?
- wie evalueert met het team?

Er zijn nog meer taken en bevoegdheden te bedenken, dit zijn de belangrijkste.

Budget

Budgetten die beschikbaar zijn voor cultuureducatie. Denk aan:

- Eigen schoolbudget
- Gelden OCW
- (Deel van de) Ouderbijdrage
- Fondsen e.d. (bijv. Plusregeling Amsterdams Fonds voor de Kunsten)
- Vouchergelden
- Sponsoring
- Subsidies

4. Schrijven van cultuureducatieplan

Met de informatie die uit de bovenstaande stappen naar voren komt kan het cultuureducatieplan geschreven worden. De volgende onderdelen komen terug in een cultuureducatieplan:

- visie
- doelen
- wijze van verankering
- organisatie
- budget

De praktische uitwerking van het cultuureducatieplan wordt beschreven in het plan van aanpak.

Plan van aanpak

Het plan van aanpak beschrijft hoe het cultuureducatiebeleid geïmplementeerd (meerjarenplan) en concreet per jaar wordt uitgevoerd (jaarplanning)

Meerjarenplan

Het meerjarenplan is gebaseerd op de doelstellingen op lange termijn die de school geformuleerd heeft. De doelen worden meestal in fases bereikt.

- Belangrijk is om te kijken welke prioriteiten de school heeft en te bepalen op welke termijn deze plannen gerealiseerd kunnen worden.
- Welke middelen staan ter beschikking?
- Welke beschikbare expertise en menskracht is aanwezig?
- Hoe worden evaluatie en bijstelling van het proces vorm gegeven?

<i>Activiteiten</i>	<i>Tijdsplanning</i>	<i>Budget</i>	<i>Personeel</i>	<i>Evaluatie</i>
Met welke activiteiten het doel bereiken?	Wanneer wat realiseren?	Hoeveel geld waarvoor?	Wie doet wat?	Hoe en wanneer?

Evaluatie

Zowel in een jaarplanning als in een meerjarenplan is het van belang de evaluatiemomenten vast te stellen. Daarnaast moet duidelijk zijn:

- wat wordt er geëvalueerd (een onderdeel, het hele jaar, enz)
- wie evalueert
- wanneer wordt geëvalueerd

De evaluatie kan leiden tot het bijstellen van het programma en het aanscherpen van visie en doelen.

Jaarplanning

- In de jaarplanning worden de activiteiten voor het komend schooljaar in grote lijnen vastgelegd. In de jaarplanning kun je volgende zaken opnemen.
- Welke activiteiten
- Wat zijn de doelstellingen per activiteit
- Wie regelt wat?
- Wat gaat een activiteit kosten?
- Wanneer gaat welke groep wat doen?
- Wie wordt ingehuurd?

<i>Activiteiten.</i>	<i>Informatie</i>	<i>Tijdsplanning</i>	<i>Budget</i>	<i>Personeel</i>
Bijvoorbeeld; groep 4 gaat naar het Van Gogh museum en krijgt 2 extra lessen in school	Telefoonnummers. Contactpersonen. Vervoer. Wie moeten worden geïnformeerd? Denk aan: ouders, overblijf medewerkers e.d. Roosters voor beschikbare lokalen...	Data met aanvangstijden Lestijden	Reiskosten. Kosten van het project. Kosten materiaal. Kosten extra lessen.	Wie organiseert? Wie gaat er mee? Wie regelt het vervoer? Wie maakt roosters voor beschikbare ruimtes? Wie gaat over het budget?

Voor het samenstellen en schrijven van dit stappenplan is gebruik gemaakt van het 'Cultuurspoor', ontwikkeld door Kunststation C in provincie Groningen.

Kunststation C, bureau voor cultuureducatie in de provincie Groningen

Zie verder ook de Mocca website: www.mocca-amsterdam.nl

Onder het tabblad 'Instrumenten' vindt u meer handreikingen voor beleidsvorming en het uitvoeren van het beleidsplan cultuureducatie.

Mocca
Mei 2006

MATCH ONDERWIJS CULTUUR AMSTERDAM

Bijlagen:

I. algemene kerndoelen & kerndoelen kunstzinnige oriëntatie

Herziene kerndoelen (sinds maart 2006)

Preambule

Basisonderwijs bevordert brede vorming van kinderen. Het onderwijs richt zich op de emotionele en verstandelijke ontwikkeling, op de ontwikkeling van de creativiteit en het verwerven van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden. De kerndoelen zijn een operationalisering hiervan. Het geheel van samenhangende en daarom doorgenummerde kerndoelen geeft een beeld van het inhoudelijk aanbod van het basisonderwijs. De kerndoelen in deze opsomming zijn ingedeeld in hoofdstukken voor Nederlandse taal, Engelse taal, Friese taal, rekenen en wiskunde, oriëntatie op jezelf en de wereld, kunstzinnige oriëntatie, en bewegingsonderwijs. Kerndoelen zijn streefdoelen. Ze geven aan wat iedere school in elk geval nastreeft bij leerlingen. Daarbij kunnen drie kanttekeningen geplaatst worden.

In de eerste plaats omschrijven de doelen het eind van een leerproces, niet de wijze waarop ze bereikt worden. Met andere woorden, kerndoelen doen geen uitspraken over didactiek. Gezien het karakter van het basisonderwijs dienen leraren een beroep te doen op de natuurlijke nieuwsgierigheid en de behoefte aan ontwikkeling en communicatie van kinderen, en deze te stimuleren. Door een gestructureerd en interactief onderwijsaanbod, vormen van ontdekkend onderwijs, interessante thema's en activiteiten worden kinderen uitgedaagd in hun ontwikkeling.

In de tweede plaats dienen inhouden en doelen zo veel mogelijk op elkaar te worden afgestemd, verbinding te hebben met het dagelijks leven en in samenhang te worden aangeboden. In concreet onderwijs zijn doorgaans doelen uit verschillende hoofdstukken tegelijk van belang. Taal bijvoorbeeld komt voor bij alle vakken. Aandacht voor cultuur is niet beperkt tot het kunstzinnig domein. Omgaan met informatietechnologie geldt voor alle gebieden.

In de derde plaats dient er aandacht te worden besteed aan doelen die voor alle leergebieden van belang zijn: goede werkhouding, gebruik van leerstrategieën, reflectie op eigen handelen en leren, uitdrukken van eigen gedachten en gevoelens, respectvol luisteren en kritiseren van anderen, verwerven en verwerken van informatie, ontwikkelen van zelfvertrouwen, respectvol en verantwoordelijk omgaan met elkaar, zorg voor en waardering van de leefomgeving.

Kunstzinnige oriëntatie

Karakteristiek

Door middel van een kunstzinnige oriëntatie maken kinderen kennis met kunstzinnige en culturele aspecten in hun leefwereld. Het gaat bij dit domein om kennismaking met dié aspecten van cultureel erfgoed waarmee mensen in de loop van de tijd vorm en betekenis hebben gegeven aan hun bestaan. Het

gaat bij kunstzinnige oriëntatie ook om het verwerven van enige kennis van de hedendaagse kunstzinnige en culturele diversiteit. Dit vindt zowel op school plaats, als via regelmatige interactie met de (buiten)wereld. Kinderen leren zich aan de hand van kunstzinnige oriëntatie open te stellen: ze kijken naar

schilderijen en beelden, ze luisteren naar muziek, ze genieten van taal en beweging.

Kunstzinnige oriëntatie is er ook op gericht bij te dragen aan de waardering van leerlingen voor culturele en kunstzinnige uitingen in hun leefomgeving. Ze leren daarnaast zichzelf te uiten met aan het kunstzinnige

domein ontleende middelen:

- ze leren de beeldende mogelijkheden van diverse materialen onderzoeken, aan de hand van de aspecten kleur, vorm, ruimte, textuur en compositie;
- ze maken tekeningen en ruimtelijke werkstukken;
- ze leren liedjes en leren ritme instrumenten te gebruiken als
- ondersteuning bij het zingen;
- ze spelen en bewegen.

Waar mogelijk worden daarbij onderwerpen gebruikt die samenhangen met die uit andere leergebieden. Het onderwijs wordt daardoor meer samenhangend en mede daardoor betekenisvoller voor leerlingen. Maar voorop staat natuurlijk de authentieke bijdrage van kunstzinnige oriëntatie aan de ontwikkeling van kinderen.

Kerdoelen

- 54 De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
- 55 De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
- 56 De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

